

Omfattande illegal jakt p

- visas med siffror i fem nya forskningsstudier

För järv, björn och lodjur i Skandinavien har den illegala jakten inte minskat trots ökade jaktkvoter, möjligheter att skydda tamdjur och regionalt inflytande. För vargen har ett trendbrott skett med början 2003. Samtidigt bedöms vargstammens återhämtning och genetiska situation ha försvårats allvarligt.

HÄLFTEN AV VARGARNA SOM DÖTT HAR DÖDATS ILLEGALT

Illegal jakt är ett allvarligt och utbrett problem världen över för hotade arter. Topprovdjur är särskilt känsliga för den illegala jaktens verkningar, eftersom dessa djurarter förekommer i låga tätheter kombinerat med relativt långsam populationstillväxt. Detta belyser forskarna Olof Liberg, Guillaume Chapron, Petter Wabakken, Hans Christian Pedersen, N. Thompson Hobbs och Håkan Sand i en artikel i tidskriften "The Royal Society of biological sciences" den 17 augusti 2011.

Forskarna visar med den skandinaviska vargstamens exempel vilken starkt negativ inverkan den illegala jakten kan ha på utrotningshotade rovdjurs återhämtning.

De kommer fram till att, utan den dolda samt den verifierade illegala jakten skulle den skandinaviska vargstammen 2009 uppnått ett antal runt 990 djur. Enligt beräkningar inkluderande enbart den upptäckta och konstaterade illegala jakten, utan dold illegal jakt, skulle vargstammen ha befunnit sig i storleksordningen 676 djur år 2009.

Fälstudier över en tioårsperiod, 1999-2009, med data från inventeringar, spårningar, DNA-analyser av spillning och urin samt uppföljning av sändarförsedda vargar, jämfördes med avancerade datorsimuleringar för tillväxt. I simuleringarna beräknade man

Ingen jakttid råder när denne jägare får syn på fotografen. Mötet var en slump. Jägaren tvårvänder, springer därifrån och en bil kör iväg. Bilderna visades för jaktledaren för området (i Dalarna) som inte kände igen mannen.

hur populationstillväxten skulle sett ut utan illegal jakt.

Resultatet är att den illegala jakten står för mer än hälften, 51 procent, av dödligheten och den dolda, oupptäckta illegala jakten står för 2/3, 69 procent, av den totala illegala jakten.

Den totala illegala jakten har resulterat i att den skandinaviska vargstammens tillväxttakt legat på 13,5 procent, vilket är långt under den typiska nivå som en normalt återhämtande vargstam har. Utan någon som helst illegal jakt skulle enligt datorsimuleringarna tillväxttakten ha legat på 29,5 procent.

Den minskande tillväxttakten orsakad av illegal jakt har även fått andra negativa konsekvenser, tillägger forskarna:

"Det har fördröjt tiden för ansvariga myndigheter att kunna vara mer flexibla när det gäller tillstånd för skyddsjakt på problemindivider som förorsakar onödiga konflikter med lokalbefolkningen. Det som är ännu allvarligare är att det försvårat en redan dålig genetisk situation. Den Skandinaviska vargstammen är liten, isolerad och står inför allvarliga genetiska problem och varje fördröjning i tillväxttakten kommer att få inaveln och förlusten av genetisk variation att accelerera."

Forskarna jämför även med andra studier som visar att illegal jakt är en betydande orsak till att tillväxttakten hos återhämtande populationer inte är normal.

Dödligheten i en vargpopulation i Minnesota var till 70 procent orsakad av illegal jakt. För den starkt utrotningshotade amurtigern utgör den illegala jakten 75 procent av dödsorsakerna. Studier på lo och järv visar siffror i samma storleksordning, se nedan.

94 PROCENT AV DÖDLIGHETEN FÖR VUXNA JÄRVHANAR ÄR ILLEGAL JAKT

Den 25 augusti offentliggjorde Världsnaturfonden WWF en rapport om illegal jakt på stora rovdjur i Skandinavien, som de låtit ta fram. Rapporten innehåller forskningsresultaten från fyra vetenskapliga studier på de respektive rovdjursarterna, björn, lo järv och varg i Skandinavien.

Av studierna framgår att den illegala jakten utgör en mycket stor del av djurens dödsorsaker, den är mest omfattande i norra landet och har inte minskat med tiden för järv, lo och björn. För varg däremot syns en betydande minskning efter 2003.

BJÖRNSTUDIEN omfattar tiden 1984 -2010, och är genomförd av Jon Swenson, Andreas Zedrosser, Sven Brunberg och Peter Segerström. Forskarna konstaterar att närmare 20 björnar dödas illegalt varje år i Sverige, fler i norra delen av landet än i södra delen av björnens utbredningsområde.

Trots den ökade legala jaktkvoten har ingen nedgång skett av den illegala jakten, konstaterar forskarna.

FÖR LODJURENS vidkommande är bilden likartad. Forskarna Henrik Andrén, Gustaf Samelius, Kent Sköld, Geir-Rune Rauset och Jens Persson kommer fram till att den illegala jakten på vuxna lodjur i norr är den främsta dödsorsaken, med 79 procent av dödsfallen.

I söder utgör licensjakt och trafik de största dödsorsakerna. Ändå står den illegala jakten där för 29 procent av dödligheten. Det betyder sammantaget att nära 100 lodjur faller offer för illegal jakt varje år.

å rovdjur

Två jägare misstänkta för grym jakt med skoter

JÄRVEN är procentuellt sett den art som mest utsätts för illegal jakt, konstaterar forskarna Jens Persson, Geir-Rune Rauset Peter Segerström och Henrik André.

Hos vuxna hanjävvar står den illegala jakten för häpnadsväckande 94 procent av dödligheten. Totalt utgör den illegala jakten på järv 60 procent av dödligheten, alltså mer än varannan järv som dör, dör genom olaga jakt! Det betyder att cirka tio procent av den totala vuxna järvpopulationen faller offer för tjuvskyttar.

FÖR VARGEN har det skett ett trendbrott visar studien genomförd av Olof Liberg, Håkan Sand, Petter Wabakken och Guillaume Chapron. Från omkring åren 2003, 2004 och 2005 kan forskarna se ett trendbrott, då den illegala jakten börjar minska i Sverige, men inte i Norge.

Den illegalt orsakade dödligheten för varg i Sverige har från 1998 fram till 2005 i genomsnitt legat på 16,9 procent av vargpopulationen och under 2005-2010 på 2,5 procent av vargpopulationen. Detta innebär att 9-20 vargar beräknas ha dödats illegalt per år under perioden 1998-2005 och 3-7 vargar per år under perioden 2006-2010. Forskarna kan inte peka ut någon enskild orsak till trendbrottet.

Tom Arnbom, rovdjursansvarig i WWF påpekar att förändringen började redan vid 2003 och därför inte kan kopplas ihop med licensjakterna som beslöts långt senare.

– Forskningsstudierna vi beställde visar att den illegala jakten fortfarande är omfattande och glädjande verkar den ha minskat på varg, men tyvärr inte hos björn, järv och lo. På dessa rovdjur har den illegala jakten inte minskat sedan 1990-talet trots högre jaktkvoter, ökade möjligheter att freda tamdjur, ökat regionalt medbestämmande med viltförvaltningsdelegationer och ökat engagemang från rättsmyndigheter, sammanfattar Tom Arnbom.

TEXT OCH FOTO: HANS RING

Flera gånger kördes vargtiken över med skoter. Ben och lungor krossades. Det dödande slaget utfördes med ett tillhygge som i utredningen beskrivs som "ett trubbigt föremål".

Polisen fick redan på söndagen 6 februari klart för sig att ett jaktbrott skett på sjön Fansens is i Bollnäs kommun, antingen sent på lördag eftermiddag eller under förmiddagen samma dag som brottsplatsen upptäcktes. Fansen ingår i det område som Sjövedenreviret omfattar. En fiskare hade uppträckt ett djur liggande på isen långt bort och anmält saken till polisen.

På måndagen var polisen på plats och man fick använda sig av helikopter för att säkra spår och försöka hitta djuret. Kroppen hittades och var då flyttad in i ett skogsområde intill sjön. Den skickades till Statens veterinärmedicinska anstalt för obduktion. Där kunde man ganska raskt konstatera att vargtiken utsatts för grovt våld mot kroppen.

Vargtiken hade körts över flera gånger med skotern innan hon slogs ihjäl säger polisen i sin utredning. Skadorna talar för sig själv, åtta revbensbrott, benbrott och skallskada. Det handlar om en ung vargtik, sannolikt en fjolårsvalp född 2010. Hon vägde under 30 kilo.

Polisens teori är att tiken från början ingick i en familjegrupp på fyra djur som hade tagit daglega i närheten av sjön. Varggruppen skrämde upp och den unga tiken tog flykt ut på isen istället för att följa de övriga tre vargarna som flydde in i skyddande skog. Ute på Fansens snötäckta is hade hon inte en chans att ta sig undan skotern.

När polisen kom ut till sjön var det som en öppen bok hur allt hängde samman. Spår från skidor, skoter och skor. På skotern har polisens tekniker hittat både blod och varghår, och för att säkra att håret kommer från den dödade vargtiken har man vänt sig till ett DNA-laboratorium i Frankrike. Polisen har också säkrat DNA i urin på platsen från en av tjuvjägarna.

Enligt uppgift satte polisen ganska omgående fokus på två män som nu efter sex månaders utredning är misstänkta för att ha utfört dådet mot vargen. Under hela den långa utredningen har polisen varit väldigt tystlåten med vad man fått fram. När de två misstänkta männen greps och anhölls av åklagaren Åse Schoultz vid Riksenhe-

ten för miljöbrott i slutet av augusti skedde detta helt utan förvarning.

Männen är cirka 50 och 40 år gamla, båda är enligt åklagaren jägare och bor i trakten av brottsplatsen. Senare samma dag anhölls en tredje man, en 60-åring från Ockelbo. 60-åringen greps misstänkt för skyddande av brottsling eftersom han ska ha förvarat den skoter som jägarna använde vid Fansen. De båda yngre jägarna anhölls på den starkare graden av misstanke, på sannolika skäl misstänkta för grovt jaktbrott. 60-åringen släpptes efter några dagar som anhållen, fortfarande misstänkt för skyddande av brottsling.

För de båda andra fortsatte förhören och efterhand började de också berätta. Den ena att han varit ute under den aktuella helgen och spårat varg i området runt Fansen, vilket inte är tillåtet. Det är ett lindrigare brott än grovt jaktbrott. Den andre jägaren säger att han åkte skoter den aktuella dagen och att han "kan ha varit i närheten av Fansen".

Åklagaren har tung teknisk bevisning mot männen och hade att välja mellan att begära dem häktade eller släppa dem fria. Hon valde det senare. Bedömningen var att de inte längre kan störa utredningen. Tiden för åtal hänger nu på när de olika DNA-undersökningarna blir klara.

Redan efter någon vecka efter att den sargade vargkroppen hittades utfästes en belöning av en privatperson på 10 000 kronor till den som kunde ge tips som kunde avslöja den skyldige. Efter hand har belöningen ökat med givare från både privatpersoner, företag och organisationer och är i dag 150 000 kronor.

JAN BERGSTAM

Foto: Polisen

Den döda vargtiken på sjön Fansen, här på polisens kälke. Spår i snön på sjön och obduktionen visar att vargtiken kördes över flera gånger med skoter. Blod och hår har säkrats på skotern. Efter påkörningen slogs hon ihjäl med ett trubbigt föremål. Två män från trakten är skäligen misstänkta för dådet. Båda har erkänt att de varit i området där vargen dödade.